

ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်း နှစ်(၆၀)ပြည့်အထိမ်းအမှတ်အခမ်းအနားတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားသည့်မိန့်ခွန်း

သူနာပြုတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ(၂၆)ရက်

- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်း နှစ်(၆၀)ပြည့် အခမ်းအနားကို လာရောက်အဖွင့်အမှာစကား ပြောကြားရတဲ့အတွက် အလွန်ပဲဂုဏ်ယူပါတယ်။ အလွန်ပဲ ကျေနပ်မိပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဖွင့်ပွဲပေါင်းများစွာမှာ မိန့်ခွန်းပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ပထမ တစ်ခါ ကျေနပ်မိတာက သူနာပြုသားဖွားနှစ်ပတ်လည် မိန့်ခွန်းဖြစ်ပြီး ဒီအခမ်းအနားမိန့်ခွန်းက ဒုတိယဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဘာကြောင့်ဒီနှစ်ခုကို ကျေနပ်ရသလဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာ အဓိက လုပ်ငန်းများအဖြစ် အပိုင်း(၂)ပိုင်း ရှိပါတယ်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအပိုင်းနဲ့ ကုသရေး အပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကုသရေးအပိုင်းမှာ အရေးအကြီးဆုံးက လူနာများဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးရုံ/ဆေးခန်းများကို လာတဲ့လူနာတွေရဲ့ စိတ်ချမ်းသာမှုရရှိဖို့က အလွန်အရေးကြီး ပါတယ်။ လူနာစိတ်ချမ်းသာဖို့က အဓိကဖြစ်ပါတယ်။
- လူနာများ စိတ်ချမ်းသာဖို့ဆိုရင် အပိုင်း(၂)ပိုင်းရှိပါတယ်။ ပထမပိုင်းအနေနဲ့ ဆရာဝန်ကြီး တွေအပိုင်းက အရည်အသွေးပြည့်ဝသောကုသမှု (quality care) ပေးနိုင်တဲ့အပိုင်းဖြစ်ပြီး ဒုတိယပိုင်းကတော့ သူနာပြုသားဖွားနဲ့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးအပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနှစ်ပိုင်းက အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီနှစ်ပိုင်းက သေချာမလုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် လူနာ ဟာ ဆေးရုံက ရောဂါပျောက်လို့ ဆင်းသွားရပေမယ့် စိတ်ချမ်းသာမှု အပြည့်အဝမရ ရှိနိုင်ပါဘူး။ လူဆိုတာ စိတ်ချမ်းသာဖို့က အဓိကအရေးကြီးပါတယ်။ လူနာစိတ်ချမ်းသာမှု ရရှိအောင် ပေးနိုင်တာကတော့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးအရာရှိများ၊ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး မှူးများနဲ့ သူနာပြုများ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဒီအခမ်းအနားမှာ လာရောက်ပြောကြားရတဲ့အတွက် အလွန်ပီတိဖြစ်ရပါတယ်။
- ယခုအခမ်းအနားကတော့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်း နှစ်(၆၀)ပြည့် အထိမ်းအမှတ် ကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့ အခမ်းအနားဖြစ်ပေမယ့် တကယ့်တကယ်တော့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံ ရေးလုပ်ငန်း (medical social work) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ယခုထက် အရှိန်အဟုန်မြှင့်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ကို သတိပေးတဲ့သဘော (wake up call) ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလုပ်ငန်း

လုပ်ဆောင်လာတာ နှစ် (၆၀)ပြည့်ပြီ ဒါကို ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုဆက်လုပ်ကြမယ်ဆိုတဲ့ သဘောဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ လုပ်ဆောင်နေကြပေမယ့် ဒုတိယကောင်းအောင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ ဘယ်လိုမြှင့်တင်ကြမလဲ၊ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်း၊ အရာထမ်း များရဲ့ပုံရိပ်ကို ဘယ်လိုမြှင့်တင် ကြမလဲ၊ သူတို့လိုအပ်ချက်တွေ၊ Enabling Working Environment ကို ဘာတွေ ဆက်ဖြည့်ပေးသင့်တယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားဖို့အတွက် remind လုပ်တဲ့ အချိန်အခါလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

- ဒီလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်နေတဲ့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်နေတဲ့ ဝန်ထမ်းများဟာ မိမိတို့ရဲ့လုပ်ငန်းကို ပိုမိုစိတ်ဝင်စားအောင် မိမိအလုပ်ရဲ့ ဘယ်လိုအရေးကြီးပုံ၊ မိမိတို့ရဲ့ အလုပ်ကြောင့် လူနာများ ဘယ်လောက်စိတ်ချမ်းသာမှု ရတယ်ဆိုတာကို ပြန်ပြီး remind လုပ်တဲ့ အခမ်းအနားဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ - ကျွန်တော် ဆေးရုံတက်တယ်ဆိုပါစို့၊ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ကိုယ့်ကိုလာပြီး ဘယ်လိုပြောမလဲ၊ ဆိုမလဲ၊ treatment ဘယ်လို ပေးမလဲစတာတွေ စဉ်းစားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပဲ လူနာတိုင်းလူနာတိုင်းဟာ ဆေးရုံ ရောက်တဲ့အခါမှာ ကိုယ့်အိမ်မဟုတ်တဲ့အတွက် အသစ်ရောက်ရှိနေတဲ့နေရာ (new environment) မှာ ဘယ်လိုများသူ့ကို လူတွေက ဆက်ဆံကြမလဲ၊ ဘယ်လိုများ treatment ပေးကြမလဲဆိုတာ တစ်ချိန်လုံး မျှော်လင့်စဉ်းစားနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်မှာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးမှူးတွေအနေနဲ့ လူနာတွေရဲ့ အလွန်အားကိုးစွာ ထားရှိ တဲ့ မျှော်လင့်ချက်များကို တတ်နိုင်သမျှ ဆက်သွယ်လမ်းညွှန် ဖြည့်ဆည်းပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းမှာလည်း Myanmar Medical Association ကြီးလို အသင်းအဖွဲ့ရှိဖို့ လိုပါတယ်။ ရှိမှသာလျှင် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး လုပ်ငန်းတွေကို ဘယ်လိုတိုးတက်အောင်လုပ်မယ်။ ဘယ်လိုပံ့ပိုးပေးမလဲ။ ဘယ်လိုအကြံ ဉာဏ်တွေ ရှိပါတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနကို ပြောရပါမယ်။ ဒီအသင်းကြီးရှိဖို့က အလွန်အရေးကြီးတဲ့အချက် ဖြစ်ပါတယ်။ မိမိတို့ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအလိုက် အခြားအသင်းများ ရှိသကဲ့သို့ပင် ဒီအသင်းကြီး ပေါ်ပေါက် လာအောင် လုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအသင်းကြီးရှိမှသာလျှင် ဆေးလူမှု ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းတွေဟာ စနစ်တကျ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

- အခုတော့ အရင်ကထက်စာရင် အများကြီးပိုမိုလုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ ဆေးရုံအားလုံး နီးပါးမှာ လုပ်နေပေမယ့် လုပ်ဆောင်ချက်အားလုံးဟာ စနစ်တကျရှိပြီး ထိရောက်ဖို့ အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ပြည်သူများကလည်း ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး လုပ်ငန်းရဲ့ အရေးကြီးပုံကို ပိုပြီးသိလာဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ကျန်းမာရေးမှာဆိုရင် ဆေးကုသရေး တစ်ခုတည်းနဲ့ စိတ်ချမ်းသာမှု ဘယ်လိုမှမရရှိနိုင်ပါဘူး၊ လူနာရဲ့ စိတ်ချမ်းသာမှုကို ပေးနိုင်တာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးမှူး များ ဖြစ်ပါတယ်။
- လူနာတစ်ယောက် ဆေးရုံစရောက်ချိန်၊ ဆေးရုံတက်နေတဲ့အချိန်၊ ဆေးရုံဆင်းသည့် အချိန်အထိ အရေးကြီးပါတယ်။ ဆေးရုံဆင်းသွားတဲ့အချိန်မှာလည်း ဆက်လက် လုပ်ဆောင်ရမှာတွေကို အကြံဉာဏ်များ ပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်း၊ အရာရှိများဟာ လူနာများနဲ့ မိသားစုသဖွယ်ရှိဖို့လိုပါတယ်။ လူနာဟာသူစိမ်း မဟုတ်ဘူး၊ ကိုယ်ရဲ့မိသားစု ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့မိသားစုကို ကိုယ်ကဘယ်လိုအားပေး ရမလဲ စတာတွေကိုပြန်ပြီး remind လုပ်ဖို့အတွက် အခုနှစ်(၆၀)ပြည့်အခမ်းအနားကို ကျင်းပရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့ဟာ အလွန်အရေးကြီးသလို အလွန်မင်္ဂလာရှိတဲ့နေ့ လည်းဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီနေ့ဟာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်းများအနေနဲ့ လုပ်ငန်းများကို ပိုမိုထိရောက်ဖို့ အတွက် အရှိန်အဟုန်မြှင့်ဖို့၊ စနစ်တကျဖြစ်အောင်လုပ်ဖို့ အစပျိုးတဲ့နေ့တစ်နေ့လို့ ဆိုလိုချင်ပါတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြင်လာလျှင် ကျန်းမာ ရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ လုပ်ငန်းများလည်း ပိုမိုထိရောက်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်အနေနဲ့ သူနာပြုသားဖွားကဏ္ဍ၊ ကျန်းမာရေးအသိပညာ မြှင့်တင်ရေး၊ ကျောင်းကျန်းမာရေးနှင့် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများရဲ့ ကဏ္ဍဟာ အလွန် အရေးကြီးတဲ့အတွက် အားပေးဆောင်ရွက်ဖို့ လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ ကျွန်တော့် လက်ထက်မှာ ဒီလုပ်ငန်းကို အများကြီးအားပေးပြီး လုပ်ဆောင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ယခုလည်း အများကြီး လုပ်ဆောင်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဗဟိုအဆင့် ဆေးရုံကြီးများ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့် ဆေးရုံကြီးများ အပါအဝင် ခုတင်(၁၀၀)ဆံ့ဆေးရုံတွေမှာ နှစ်စဉ်လုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ယခု ဆိုရင် ဆေးရုံပေါင်း(၁၂၃)ရုံမှာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်းများ ခန့်ထားပြီး လုပ်ငန်း

များ ဆောင်ရွက်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပိုမိုစနစ်ကျ ထိရောက်မှုရှိတဲ့ပုံစံနဲ့ လုပ်ဖို့ လိုပါတယ်။

- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်တဲ့ Hospital Reception Counter များမှာ တူညီဝတ်စုံများနဲ့ အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းငယ်များ ခန့်ထားပြီး တာဝန် ထမ်းဆောင်နေတာကို တွေ့ရတဲ့အတွက် အလွန်ပဲကျေနပ်မိပါတယ်။ ဒီဝန်ထမ်းများဟာ ဘာတွေလုပ်ရမလဲ၊ ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲဆိုတာ သူတို့မှာလမ်းညွှန်စာအုပ် (guideline)ရှိဖို့ လိုပါတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးမှူးများ/ အရာရှိများက ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး လူနာများအကျိုးအတွက် ဘယ်လောက်ထိရောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရမယ် ဆိုတာကို လမ်းညွှန် စာအုပ် (guideline) ထွက်ရှိအောင်လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီစာအုပ်က ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်းများရဲ့ လက်ထဲမှာအမြဲရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အားတဲ့အချိန် မှာလည်း ဖတ်ရှုနိုင်အောင် ဆေးရုံရဲ့ အလွယ်တကူ မြင်သာတဲ့နေရာမှာ ထားရှိပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချက်ကိုလည်း အမြန်ဆုံး ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပါတယ်။ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် စနစ်တကျဆောင်ရွက်ဖို့လိုပါတယ်။
- လာမယ့်နှစ်မှာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး လုပ်ငန်းများနဲ့ပတ်သက်လို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဦးစီးဌာနအတွင်းမှ တာဝန်ရှိသူများနဲ့ အစည်းအဝေးလုပ်ပြီး ရှေ့ဆက်ဘာလုပ်ဖို့ လိုတယ်ဆိုတာ တိုင်ပင်မယ်၊ မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်ပြီး လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ step-wise, phase-wise အနေနဲ့ အားလုံးစဉ်းစား ပြီးလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုတည်းနဲ့ လုပ်လို့မရပါဘူး။ နှီးနွယ်တဲ့ဌာနများ၊ သာရေးနာ ရေးအသင်းများနဲ့ပူးပေါင်းပြီး ဆောင်ရွက်ဖို့လိုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှာဆိုရင် လူမှုရေးဝန်ကြီးများက ဦးဆောင်ဖို့လိုပါတယ်။ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနလည်း ပါဝင်ဖို့လိုပါတယ်။ စုစည်းစည်းနဲ့ ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားပြီး လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့အနေနဲ့လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမယ့် ဒီလုပ်ငန်းဟာ ဘယ်လောက် အရေးကြီးတယ်ဆိုတာသိအောင် ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ သတင်း မီဒီယာအနေနဲ့လည်း ဒီလုပ်ငန်းရဲ့အရေးပါမှုကို ပိုမိုနားလည်လာအောင်နဲ့ သတင်း မီဒီယာတွေမှတစ်ဆင့် ပြည်သူတွေအနေနဲ့လည်း ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်အောင် ဆောင်ရွက် ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများဟာ အလွန်ခက်ခဲတဲ့အခြေအနေအရပ်ရပ်မှ အားသွန်ခွန်စိုက်လုပ်နေတာတွေကို အသိအမှတ်ပြုပါတယ်။ ဂုဏ်လဲယူပါတယ်။ Hospital Reception Counter ဆိုတာ ယခုနှစ်မှ ဖြစ်လာတာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ အရေးကြီးမှန်းသိတဲ့အတွက် ကုသရေးဦးစီးဌာနကို ဒီလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ဖို့အတွက် ချက်ချင်းပဲ လမ်းညွှန်ခဲ့ပါတယ်။ လူနာတွေဆေးရုံ ရောက်လာတဲ့အခါမှာ ဘယ်နေရာကို သွားရမှန်း မသိကြပါဘူး။ ဘယ်ဆရာဝန် ဘယ်နေရာမှာ ထိုင်မှန်းလဲ မသိကြပါဘူး။ နယ်တွေမှာ ပိုဆိုးပါတယ်။ ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးလို နေရာမျိုးမှာတောင် ဘယ်ကိုသွားလို့ ဘယ်သူနဲ့ ဘယ်လို ပြရမှန်း မသိကြပါဘူး။
- ဒါ့ကြောင့် Hospital Reception Counter က ဝန်ထမ်းများဟာ အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီဝန်ထမ်းများအနေနဲ့ ဘာပြောရမယ်၊ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာကို သိဖို့လိုပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် လက်စွဲစာအုပ်များ ထုတ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီလုပ်ငန်းဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ သိပ်မခက်ပေမယ့် နိုင်ငံခြားမှာတော့ ခက်ခဲပါတယ်။ ဘာလို့ မခက်သလဲဆိုတော့ မြန်မာနိုင်ငံသားတွေရဲ့ ဓလေ့၊ ထုံးစံ၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးအရ ပရဟိတစိတ်ရှိတဲ့လူမျိုးတွေဖြစ်တဲ့အတွက် ဒီလုပ်ငန်းဟာ လွယ်ကူတဲ့ လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးရုံတွေမှာ အစားအသောက်မှအစ အားလုံးလှူတဲ့လူတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများဟာ ဒီလှူတဲ့လုပ်ငန်းတွေကိုလည်း ပံ့ပိုးပြီး စီစဉ်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလွန်လည်းအရေးကြီးပါတယ်။
- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများရဲ့လုပ်ငန်းဟာ လူမှုဆက်ဆံရေးကဏ္ဍရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ လူနာများရဲ့ လိုအပ်ချက်အပြင် လူနာရဲ့မိသားစုလိုအပ်ချက်ကိုပါ မေးပြီး အားလုံးကိုကြည့်ပြီး ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူနာတစ်ယောက်ထဲတင် မဟုတ်ပါဘူး။ လူနာရဲ့စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကို ပံ့ပိုးမှုရရှိဖို့အတွက် အထောက်အကူပြု နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း၊ အားပေးခြင်း ဒါတွေလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီအလုပ်တွေဟာ အပြောလွယ်ပေမယ့် လုပ်ရတာခက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဆရာဝန်အလုပ်၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အလုပ်တွေကတောင် လွယ်ပါသေးတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဆိုတာ အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲတဲ့ ဘာသာရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အမှန်တကယ် ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ဖို့ဆိုတာ တော်ရုံနဲ့မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အမှန်ကတော့

ဒီဘာသာရပ်မှာဘွဲ့မရရင်တောင် လုပ်ကိုင်ပြောဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဘွဲ့နဲ့ဆိုင်သင့်သလောက် တော့ ဆိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်ပြောတတ်ဆိုတတ်ဖို့က ပိုအရေးကြီးပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က လူနာတစ်ယောက် ဆေးရုံဆင်းသွားတဲ့အခါမှာလည်း ဒီလူနာရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ဘယ်လို လူမှုရေးကူညီမှုအသင်းတွေရှိ ပါတယ်။ ဘယ်လိုလူတွေကို ဆက်သွယ်ရမယ်ဆိုတာ ပြောဖို့လိုပါတယ်။ ဆေးရုံစတင်တဲ့အချိန်မှစပြီး ဆေးရုံတက် နေတဲ့အချိန် တစ်လျှောက်နဲ့ ဆေးရုံဆင်းတဲ့အချိန်ထိ အနည်းဆုံးလုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ယခင်ခေတ် တုန်းကတော့ ကျွန်တော်သိရှိရသလောက် ဆေးရုံဆင်းသွားတဲ့ အချိန်မှာ အိမ်တိုင်ယာရောက်သွားပြီး လိုအပ်ချက်များကို သွားရောက်ကြည့်ရှု ကူညီရ ပါတယ်။ အခုတော့ ရန်ပုံငွေအခြေအနေများအရ ဒီလောက်အထိ မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ အမှန်က ဆေးရုံဆင်းပြီး (၁)လကြာလောက်အချိန်တွင် လူနာကို သွားရောက်သတင်း မေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ (၂)လတစ်ခါ၊ (၆)လတစ်ခါလောက် သွားရောက် သတင်းမေးဖို့ လိုပါတယ်။ အဲလိုလုပ်မှသာ complete cycle care ဖြစ်သွားပါမယ်။ ဆေးရုံဆင်းသွား တာနဲ့ ဖြတ်ထားလို့မရပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဒီလုပ်ငန်းဟာ အလွန်ကျယ်ပြန့် နက်နဲတဲ့ လုပ်ငန်းဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်ပြောလိုပါတယ်။
- နောက်တစ်ခါ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်လို့ နှီးနွယ်တဲ့ဌာနတွေ ဥပမာ - ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ဆရာတွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး သင်တန်းတွေ၊ ဆွေးနွေးပွဲတွေ မကြာခဏ လုပ်ပေးဖို့လိုပါတယ်။ တစ်ခါတည်းနဲ့ မပြီးပါဘူး၊ နှီးနွယ်တဲ့ဝန်ကြီးဌာနတွေ၊ တက္ကသိုလ်များနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး သင်တန်းတွေ၊ ဆွေးနွေးပွဲတွေ၊ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွေ မကြာခဏ လုပ်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ပေးဖို့အတွက် ရန်ပုံငွေလဲရှိပါတယ်။ နိုင်ငံတော်ရန်ပုံငွေနဲ့ သုံးမလား၊ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ရန်ပုံငွေနဲ့သုံးမလား၊ နှစ်ခုလုံး ပေးလို့ရပါတယ်။ ပေးလဲပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပေးဖို့အတွက် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး အရာရှိများက သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များနဲ့ တိုင်ပင်ပြီး ဘယ်အချိန်မှာ ဘယ်လိုလုပ်မယ်၊ ဘာလုပ်မယ်၊ ဘာတွေဆွေးနွေးမယ်၊ ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်တွေကို ဖိတ်ကြားမယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားပြီး ပါမောက္ခများ၊ ကျွမ်းကျင်သူများနဲ့တိုင်ပင်ပြီး လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။
- ဆိုလိုတာကတော့ ဆေးရုံလာတက်တဲ့လူနာတစ်ဦးဟာ မိသားစုပမာမျှတညီညွတ်သော လူမှုရေးလိုအပ်ချက်များကို ဘယ်လိုဖြည့်ဆည်းပေးမလဲ၊ ပြန်ပြီးလူမှုအသိုင်းအဝိုင်း ပြန်ဝင်တဲ့အခါ ဘယ်လိုလုပ်ပေးရမလဲဆိုတဲ့ အချက်တွေကို ဆွေးနွေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဆွေးနွေးတဲ့အခါမှာ ဒီလုပ်ငန်းကိုလုပ်တဲ့အခါမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းနဲ့ လုပ်လို့ မရပါဘူး။ multi-disciplinary approach နဲ့လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင်များ၊ စိတ်ရောဂါကုဆရာဝန်များ၊ ဆေးရုံအုပ်၊ ဆရာဝန်၊ သူနာပြုနှင့် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်းများပါဝင်ပြီး လုပ်ဆောင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အကုန်လုံးနှီးနွယ်ပြီးလုပ်ရမှာကို သဘောပေါက်ဖို့ လိုပါတယ်။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးအဖွဲ့ဟာ အမှန်ကတော့ multi-disciplinary team ဖြစ်ရမယ်ဆိုတာကို သိဖို့လိုပါတယ်။

- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းဟာ သဘောသဘာဝအနေနဲ့ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ မတူပါဘူး။ တစ်နိုင်ငံနဲ့တစ်နိုင်ငံမတူသလို အရှေ့တိုင်းနဲ့ အနောက်တိုင်းလည်း မတူပါဘူး။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များလည်းမတူသလို တောနှင့်မြို့လည်း မတူနိုင် ပါဘူး။ တောကလာတဲ့ လူနာနဲ့ မြို့ကလာတဲ့လူနာအနေနဲ့ ပြောပုံ၊ ဆိုပုံလည်း မတူနိုင်ပါ ဘူး။ ဆိုလိုတာက ဒီဘာသာရပ်ဟာ တော်တော်လက်ဝင်ပြီး သိမ်မွေ့တဲ့ဘာသာရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဆရာဝန်အနေနဲ့ဆိုရင် လွယ်ပါတယ်။ ရောဂါတစ်ခုကိုဘယ်လိုကုသမယ်၊ ဘယ်လိုဆေးပေးမယ်ဆိုတာ very specific guideline တွေရှိပါတယ်။ အဲဒီအတိုင်း ကုသမယ်၊ ဆေးပေးမယ်ဆိုရင်ပြီးပါပြီ။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းမှာတော့ အခြေ အနေအချိန်အခါအရ လူနာရဲ့လိုအပ်ချက်က အမျိုးမျိုးရှိနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ- လူနာ (၁၀)ဦး လာရင် လိုအပ်ချက်က(၁၀)မျိုး ရှိနိုင်ပါတယ်။ ဒါတော်တော်မလွယ်တဲ့ ကိစ္စပါ။ မလွယ်တဲ့ကိစ္စဖြစ်ပေမယ့် ကြောက်စရာတော့ မလိုပါဘူး။ စိတ်ဓါတ်ရှိဖို့ပဲ လိုအပ်ပါ တယ်။ လူနာတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းရဲ့ အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်ပြီး လူနာကို ဆက်ဆံရပါတယ်။ standard generic guideline တွေရှိဖို့လိုပါတယ်။ နိုင်ငံခြားသား များ ရေးထားတဲ့စာအုပ်တွေ ဖတ်ဖူးပါတယ်။ စာအုပ်တွေထဲမှာ ရေးထားတဲ့အတိုင်း လုံးဝ လုပ်လို့ မရတာတွေရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီစာအုပ်တွေက အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့ကို အခြေခံ၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့အချင်းချင်းသည် မကြာမကြာ experience sharing workshop တွေလုပ်ရမယ်၊ မကြာခဏလုပ်ပြီးရင် ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဆွေးနွေးချက်တွေအပေါ် အခြေခံပြီး guideline တွေ ထုတ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ ဓလေ့ထုံးစံအပေါ်မူတည်ပြီး guideline ထုတ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံခြားမှာရှိတဲ့ guideline တွေကို ကူးချလို့မရပါဘူး။ အခြားဘာသာရပ်တွေမှာ ဥပမာ- ဆေးကုသတဲ့

ဘာသာရပ်တွေမှာ ရပေမယ့် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဘာသာရပ်မှာ လုံးဝမရပါဘူး။ အဲဒါကို သိထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အနီးစပ်ဆုံးအနေနဲ့ အာရှနိုင်ငံများက ထုတ်တဲ့ စာအုပ်တွေဆိုရင်တော့ မှီငြမ်းလို့ရပါတယ်။ စာအုပ်များ လိုအပ်ရင်လည်း ချက်ချင်း ပြောပါ။ ကျွန်တော် ချက်ချင်းဝယ်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စာအုပ်ကတော့ ဖတ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အနောက်တိုင်းမှာသုံးတဲ့ နည်းလမ်းတွေကို မိမိနိုင်ငံနဲ့ကိုက်ညီအောင် လိုတိုး ပိုလျော့လုပ်ပြီး သုံးလို့ရပါတယ်။ စာအုပ်တွေနဲ့ပတ်သက်၍ လိုအပ်တာကိုပြောပါ။ စာအုပ်တွေအပြင် forum တွေ၊ workshop တွေ၊ seminar တွေ ကျင်းပပေးမယ်။ လုပ်ဖို့ အတွက်လည်း ငွေကြေးမှအစ အားလုံးပံ့ပိုးပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ လောလောဆယ် လက်စွဲစာအုပ် ရှိ/မရှိတော့ မသိသေးပါဘူး။ ရှိရင်လည်း update လုပ်ပေးပါ။ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများ၏ လက်စွဲစာအုပ်ကို update လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ (၁၀-၁၅)နှစ်ခန့်က ပြုလုပ်ထား တဲ့စာအုပ်များ ဖြစ်တဲ့အတွက် ယခုခေတ် အခြေအနေအချိန်အခါနဲ့ မတူညီတဲ့အတွက် update လုပ်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ရန်ပုံငွေလည်း ထောက်ပံ့ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ လက်ရှိ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများနှင့် အငြိမ်းစားယူပြီး အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ ဆေးလူမှု ဆက်ဆံရေးအရာရှိ ဆရာများနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဆိုတာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ လူနာတွေရဲ့ ငွေကြေးဆိုင်ရာပြဿနာ များလည်း ပါလာတတ်ပါတယ်။ ဒီလိုပါလာရင် အကူအညီပေးနိုင်သူတွေနဲ့ ဘယ်လို ဆက်သွယ် ပေးရမယ်စတဲ့ အပိုင်းတွေလည်းရှိတတ်ပါတယ်။ ဒီလိုဆိုရင် ဆေးလူမှု ဆက်ဆံရေးမှူးများ/ အရာရှိများရဲ့ အသိပညာဗဟုသုတအနေနဲ့ အလွန်ကျယ်ပြန့်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့နေတဲ့ ရပ်ကွက်ထဲမှာ ဘာတွေရှိတယ်၊ ဘယ်လိုလူမှုရေးအသင်းအဖွဲ့ ရှိတယ်ဆိုတာ အကုန်လုံးသိဖို့ လိုပါတယ်။ ဒီဘာသာရပ်ဟာ အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး သိမ်မွေ့နက်နဲတဲ့ ဘာသာရပ်ဖြစ်တဲ့အပြင် အလွန်စိတ်ရှည်ဖို့လည်း လိုပါတယ်။ လူနာဟာ ရောဂါဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ အလွန်စိတ်တိုတတ်ပါတယ်။ တတ်နိုင်သမျှ သည်းခံပြီး လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ လူနာတစ်ယောက်ပြောတဲ့ အတွင်းရေး လျှို့ဝှက်ချက် ကို အခြားလူကိုပြောလို့မရပါဘူး။ ကိုယ့်မိသားစုကိုပါပြောလို့မရပါဘူး။ ကောင်းတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျင့်ဝတ်ရှိပါတယ်။ ဆရာဝန်ကျင့်ဝတ်၊ သူနာပြုကျင့်ဝတ်များ ရှိသလို ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးမှာလည်း ကျင့်ဝတ်ရှိပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်တွေ

အကုန်လုံးကို ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းများက လိုက်နာရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ကတော့ ဆေးလူမှု ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းကြီးကို ပိုမိုပိုပြင်ထိရောက်စွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ဖို့အတွက် ပေးအပ်ထားတဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ရရှိထားတဲ့ ဘတ်ဂျက်အခြေအနေ၊ ရှိတဲ့ ဝန်ထမ်းအင်အားနဲ့ အခြေအနေ အချိန်အခါအရ လုံးဝပုံပိုးပေးမှာဖြစ်တဲ့အကြောင်း ဒီနေရာကနေပြီး ပြောကြားလိုပါတယ်။

- နောက်ဆုံးအနေနဲ့ ပြောလိုတာကတော့ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဆေးရုံတက်လူနာ အားလုံးရဲ့ စိတ်ချမ်းသာမှုကို ဦးတည်၍ ညီညီညွတ်ညွတ် တစ်ဦးပေါ်တစ်ဦး ဝိုင်းဝန်းပံ့ပိုး တိုင်ပင်ပြီး ဘယ်လိုတိုးတက်ပြန့်ပွားအောင်လုပ်မယ်ဆိုတာ စဉ်းစားပါမယ်။ ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေး နိုင်ငံသားတိုင်း လူတိုင်း လက်လှမ်းမီ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု (Universal Health Coverage) ကိုရရှိအောင် ဦးတည်ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်နေတဲ့အချိန်မှာ ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်း၏ အခန်း ကဏ္ဍသည်အလွန် အရေးကြီးပါတယ်။ especially in the context of Universal Health Coverage ဖြစ်ပါတယ်။ Universal Health Coverage ဆိုတာဟာ ရောဂါကို ကုသလို့ ပျောက်ကင်းတာ တစ်ခုတည်းနဲ့ မရပါဘူး။ လူနာကို ဘက်စုံအကုန်လုံး ရှုထောင့်မှ စိတ်ချမ်းသာရအောင် လုပ်ပေးနိုင်မှရမှာပါ။ ဒါမှ Universal Health Coverage ဖြစ်ပါမယ်။ Quality Care ပေးနိုင်ရမယ်။ လူနာစိတ်ချမ်းသာ ရမယ်။ ငွေကြေးလည်း အကုန်အကျ နည်းရပါမယ်။ ဒီဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းဟာ တကယ့်ကို အရေးကြီးတဲ့ကဏ္ဍမှာ ပါဝင်နေတယ်ဆိုတာ သိဖို့လိုပါတယ်။
- အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဘာလုပ်ဖို့လိုသလဲဆိုတော့ လွန်ခဲ့တဲ့ (၁၅)နှစ်လောက် ၂၀၀၀ ခုနှစ်လောက်ကစပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်လောက်အထိ ကျွန်တော်တို့ ဘာတွေ ဆောင်ရွက်ခဲ့သလဲ၊ ဘာတွေကို ဘယ်လိုလုပ်ခဲ့လဲ၊ ဘာတွေကို ဘယ်အဆင့်ဆင့်က လုပ်ရမလဲ၊ ဘယ်သူတွေက ဘာတွေလုပ်မလဲ၊ ဘယ်လို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်တွေကို ပြန်ပြီးလေ့လာ သုံးသပ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဆေးရုံတွေမှာဆိုရင် ရန်ကုန် ဆေးရုံကြီးလို ဆေးရုံကြီးတွေက တစ်ကဏ္ဍ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ် ဆေးရုံကြီး တွေက တစ်ကဏ္ဍ၊ ခုတင်(၂၀၀)ဆံ့ဆေးရုံ၊ ခုတင်(၁၀၀)ဆံ့ ဆေးရုံစသည်ဖြင့် အဲဒါ တွေကို ကြည့်လိုက်ရင် ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်း တွေ လုပ်ဆောင်မှုမှာ ဘာတွေ လိုအပ်သလဲ၊ ဘာတွေလုပ်ပေးမလဲဆိုတာ အကုန်သိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါမှသာ

ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ရှေ့ကို ဘာလုပ်မယ်ဆိုတာကို မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်နိုင်မှာဖြစ်ပြီး စနစ်တကျလုပ်ဆောင်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေး ဝန်ထမ်းများအနေနဲ့ မိမိတို့ရဲ့ ကျင့်ဝတ်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ လူသား ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားတန်ဖိုးထားမှု၊ မျှဝေခံစားတတ်မှု (empathy)၊ စာနာ ဂရုဏာထားဖို့ (sympathy) ဒါတွေကို လက်ကိုင်ထားပြီးတော့ ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄)ပါးနှင့် အညီ ဆေးလူမှု ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ထမ်းဆောင်နိုင်သူများ ဖြစ်ပါစေလို့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဆုတောင်းရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနား တက်ရောက်သူများစာရင်း -

- အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်
- ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ပါမောက္ခချုပ်များ
- စိတ်ပညာ၊ ဥပဒေပညာ၊ မနုဿဗေဒဌာနများမှ ပါမောက္ခ/ ဌာနမှူးများ
- INGOs / NGOs မှ ကိုယ်စားလှယ်များ
- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးအရာရှိများ
- ဆေးလူမှုဆက်ဆံရေးဝန်ထမ်းများ
- ဖိတ်ကြားထားသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)